

Okruhy z pedagogiky k rigorózní zkoušce oboru Předškolní pedagogika

A) Část společná pro všechny uchazeče o rigorózní zkoušku

1. Historická východiska předškolní výchovy a vzdělávání

Významní pedagogičtí myslitelé a jejich přístup k výchově a vzdělávání dětí předškolního věku. Moderní předškolní pedagogika 20. století a její demokratické a humanistické tendence.

2. Předškolní vzdělávání v kontextu vzdělávací politiky ČR

Struktura školské soustavy ČR. Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED. Strategické a kurikulární dokumenty. Priority kurikulární reformy a její dopad do prostředí mateřské školy. Předškolní výchova jako součást vzdělávací politiky.

3. Současné pojetí kurikula

Vymezení pojmu. Koncepce kurikula. Přínos kurikulárního hnutí. Trendy ve vývoji kurikulární teorie. Principy tvorby kurikula. Modely determinující kvalitu a řízení kurikula. Ředitel MŠ jako koordinátor řízení kurikula. Evaluace jako nezbytná součást při řízení kurikula. Principy soudobých vzdělávacích teorií a jejich odraz do předškolního kurikula. Projektování v podmínkách mateřské školy. Strategie tvorby školního vzdělávacího programu v souladu s RVP PV. Participace pracovníků školy na tvorbě školního kurikula. Třídní vzdělávací program – tvorba, realizace a evaluace. Záznamy o rozvoji dítěte jejich tvorba a práce s nimi.

4. Hnutí nové výchovy a jeho odraz v současné mateřské škole

Vývoj hnutí nové výchovy a jeho význam pro rozvoj předškolní výchovy v proměnách doby. Alternativní koncepce a inovativní projekty v mateřské škole.

5. Osobnostně orientovaná výchova

Orientace cílů předškolní výchovy a jejich vývoj, znaky osobnostně orientované výchovy, osobnostně orientovaná výchova jako základní východisko v práci učitele MŠ.

6. Osobnost předškolního pedagoga

Vymezení učitelské profese. Profesní vývoj učitele mateřské školy a jeho další vzdělávání. Vliv učitele na rozvoj dítěte. Profesní kompetence a klíčové dovednosti učitele. Učitel pro mateřskou školu 21. století. Autodiagnostika a sebereflexe učitele.

7. Pedagogická diagnostika v práci učitele MŠ

Význam pedagogické diagnostiky v předškolním vzdělávání. Proces diagnostikování. Metody pedagogické diagnostiky.

Diagnostika školní zralosti a připravenosti dítěte pro vstup do primárního vzdělávání. Příčiny nepřipravenosti pro vstup dítěte do školy a jejich náprava. Vytvoření podmínek pro adaptaci dítěte na roli žáka základní školy ve spolupráci s rodinou dítěte.

Práce učitele mateřské školy s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami.

8. Základní didaktická východiska pro předškolní vzdělávání

Výukové cíle a jejich taxonomie. Metody jako prostředek a cesta k cíli v předškolním vzdělávání. Organizační formy. Materiální didaktické prostředky.

9. Empirický výzkum a jeho využití v podmínkách MŠ

Kvantitativně a kvalitativně orientovaný výzkum. Jeho specifika a fáze. Metody pedagogického výzkumu. Aktuální otázky pedagogického výzkumu u nás a v zahraničí se zaměřením na předškolní vzdělávání.

10. Rodina a škola jako základní sociální prostředí dítěte

Funkce rodiny, její znaky a typy. Dysfunkční rodina. Projevy týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte v mateřské škole. Význam partnerských vztahů školy a rodiny, metody, formy a etapy jejich vzájemné spolupráce.

B) Část specifická dle tématu a zaměření rigorózní práce uchazeče

Okruhy k této části budou vytvořeny na základě tématu a zaměření konkrétní rigorózní práce.

Doporučená literatura

ASHCRAFT, D. *Personality Theories Workbook*, Belmont: Wadsworth Publishing, USA, 2011.

BACKER B. *The Weekly Curriculum Book: 52 Complete Preschool Themes*. Columbia Pike: Gryphon House, 2003.

BAKER, L., BRIGHTMAN, A. J. *Steps to Independence: Teaching Everyday Skills to Children with Special Need*. Baltimores: Brookes Publishing, 2003.

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-221-8.

BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. 152 s. ISBN 80-7178-537-7.

BĚLINOVÁ, L. a kol. *Ke koncepci předškolní výchovy*. Praha: SPN, 1982.

BĚLINOVÁ, L. a kol. *Pokusné osnovy pro mateřské školy*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 1973.

BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: Východiska, metody, cvičení a hry*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.

BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998. 248 s. ISBN 80-7178-216-5.

BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Ostrava: Amonium servis, 1992. 303 s. ISBN 80-85498-18-9.

BRAY, M. (ed.) . *Comparative Education : Continuing Tradition, New Challenges, and New Paradigma..* Hamburg : Kluwer Academic Publisher, 2003.

BRIERLEY, J. *7 prvních let života rozhoduje*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-484-2.

BRUCEOVÁ, T. *Předškolní výchova*. Praha: Portál, 1996. 172 s. ISBN 80-7178-068-5.

BŮŽEK, A; MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte*. Olomouc: UP Olomouc, 2000. ISBN 80-244-0054-5.

CACH, J. *Dítě a dětství v pedagogice*. Praha: Ústav školských informací při MŠ ČSR, 1979.

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

České vzdělání a Evropa, Strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie. Program Phare, projekt č. CZ 9405-01-03-01. Sdružení pro vzdělávací politiku. Praha, 1999. ÚIV, Vydavatelství TAURIS. ISBN 80 – 211 – 0307 – 8.

ČINČERA, J. *Práce s hrou*. Praha: Grada, 2007. 116 s. ISBN 978-80-247-1974-0.

DAVIES, B. *The Essentials of School Leadership*. New Delhi: Sage Publications India Ltd., 2005.

DELISLE, J. *Parenting Gifted Kids: Tips for Raising Happy And Successful Children*. Austin: Prufrock Press. 2006.

DUNOVSKÝ, J. aj. *Sociální pediatrie*. Praha: Grada Publishing s.r.o., 1999. ISBN 80-7169-254-9.

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. aj. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, Publishing, s.r.o., 1995.

ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Argo, 2002. 287 s. ISBN 80-7203-380-8.

EURYDICE. [online] dostupné na www: <http://www.eurydice.com>

FERTIG, C. *Raising a Gifted Child: A Parenting Success Handbook*. Austin: Prufrock Press. 2008.

FICHNOVÁ, K., SZOBIOVÁ, E. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál, 2007. 130 s. ISBN 978-80-7367-323-9.

- GARDNER, H. *Dimenze myšlení*. Praha: Portál, 1999. 400 s. ISBN 80-7178-279-3.
- GARDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L. *Začít spolu*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-815-5.
- GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GRECMANOVÁ, H., HOLOUŠOVÁ, D., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika I*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. 231 s. ISBN 80-85783-20-7.
- GREGER, D., JEŽKOVÁ, V. *Školní vzdělávání. Zahraniční trendy a inspirace*. Praha: Karolinum, 2007.
- GRONLUND, G. *Planning for Play, Observation, and Learning in Preschool and kindergarten*. St. Paul, MN: Redleaf Press, 2013.
- GRUNELIUS, E. M. *Výchova v raném dětském věku*. Praha: Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-3-4.
- HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1996. ISBN 80-9015-490-5.
- HAVLÍKOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E. a kol. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál, 2000. 224 s. ISBN 80-7178-383-8.
- HAVLÍNOVÁ, M. aj. *Kurikulum podpory zdraví v MŠ*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-383-8.
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-888-0.
- HELUS, Z. *Psychologické problémy socializace osobnosti*. Praha: SPN, 1973.
- HRUBÁ, J. *Jak se mění role učitele?* Portál RVP.cz. Praha, 2009.
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido. 2003. ISBN 80-7315-062-X.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-253-X.
- KALOUS, J., VESELÝ, A. *Vybrané problémy vzdělávací politiky*. Praha: Karolinum, 2006. 159 s. ISBN 80-246-1262-3.
- KALOUS, J., VESELÝ, A. *Vzdělávací politika české republiky v globálním kontextu*. Praha: Karolinum, 2006. 181 s. ISBN 80-246-1261-5.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997. 152 s. ISBN 80-7178-167-3.

KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: GRADA. 2008. ISBN 978-80-247-2429-4.

KLEIN, L. *Freinet-Pädagogik im Kindergarten*. Freiburg: Dietmar Prill, 2002. 87 s. ISBN 3-451-27790-5.

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. 456 s. ISBN 80-7178-585-7.

KOSTRUB, D. *Od pedagogiky k didaktice materské školy*. Prešov: Rokus, 2003. 120 s. ISBN 80-89055-35-4.

KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada, 2008. 200 s. ISBN 978-80-247-1568-1.

KOVÁŘÍČEK, V. *Dokumenty k vývoji zařízení předškolní výchovy a ke vzdělávání učitelů MŠ*. UP Olomouc 1978

KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. ISBN 80-7041-84-19.

KRAUS, B.; POLÁČKOVÁ, V. *Prostředí, člověk, výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

LANGMEIER, J.; MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětském věku*. Praha: Avicem, 1973.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

LEUENBERGER, C. *The New Kindergarten: Teaching Reading, Writing, & More*. Jefferson City: Scholastic Professional Books. USA. 2003.

MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 210 s. ISBN 80-210-1070-3.

MAREŠ, J., PRŮCHA J., WALTEROVÁ E. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0403-9.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-24-9.

MONATOVÁ, L. *Speciálně pedagogická diagnostika z hlediska vývoje dětí*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-86-9.

MILLER, E., ALMON, J. *Crisis in the Kindergarten: Why Children Need to Play in School*. USA: Alliance for childhood, 2009.

MÜLLEROVÁ, L. *Řízení kurikula*. Ústí nad Labem, 2000.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (tzv. Bílá kniha). Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

NOVOTNÁ, V. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2007. 471 s. ISBN 978-80-86131-72-6.

OECD. *Teaching Practices and Pedagogical Innovations: Evidence from TALIS*. OECD Publishing, 2012.

OECD. *Education at a Glance 2010 and Highlights from Education at a Glance 2010*. . Paris: OECD, 2010.

ONDRÁČKOVÁ, J. *Co je Úmluva o právech dítěte*. Praha: Český helsinský výbor, 2001. 22 s.

OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I*. Liberec: PdF TU, 2002.

PASCH, M. aj. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-127-4.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 1996. 384 s. ISBN 80-7178-070-7.

PIAGET, J., INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. Praha: SPN, 1966. 115 s. ISBN 14-247-70.

PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu*. Olomouc: UP Olomouc, 2003. ISBN 80-244-0676-4.

PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. Praha: Portál, 1996. 108 s. ISBN 80-7178-072-3.

PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 2002.

PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál, 2005.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2004)

RILEY, S. *The Evolution of Play in Public School Kindergarten Classrooms: A Developmentally Appropriate Teaching Practice*. SPS, 2013.

RÝDL, K. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Brno, 1994. ISBN 80-900035-8-3.

RÝDL, K., ŠMELOVÁ, E. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869 – 2011)*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3033-I. s. 222

SINGULE, F. *Pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-26160-4.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha. Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

STÖRIG, H., J. *Malé dějiny filosofie*. Přeložili Miroslav Petříček, Petr Rezek a Karel Šprunk. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-7195-206-0.

STŘELEČEK, Stanislav. *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy. 1.* Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 1998. 189 s. ISBN 80-85931-61-3.

ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola a její učitelé v podmínkách společenských změn-Teorie a praxe II.* Olomouc: UP, 2006. ISBN 80-244-1373-6.

ŠMELOVÁ, E. *Mateřská škola: Teorie a praxe I.* Olomouc, Univerzita Palackého, 2004. 168s. ISBN 80-244-0945-8.

ŠMELOVÁ, E. *Ohlédnutí do historie předškolní výchovy*. UP. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-244-2238-1.

Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém. Praha: UK – PdF, 2001. ISBN 80-7290-059-5.

Úmluva o právech dítěte

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., BUREŠ, M. *Pedagogika pro učitele. 2., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2011. 456 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3357-9

VAŠŤATKOVÁ, J. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. 188 s. ISBN 80-244-1422-8.

VESELÁ, Z. *Vývoj české školy a učitelského vzdělávání*. Praha, 1992, 80-210-0458-4.

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada, 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-1770-8.

Vyhláška č. 214/2012 o předškolním vzdělávání

Vyhláška č. 73/2005 sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

VYMĚTAL, J., REZKOVÁ, V. *Rogersovský přístup k dospělým a dětem*. Praha: Portál, 2001. 240 s. ISBN 80-7178-561-X.

WALTEROVÁ, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. 1. díl* Brno: Paido, 2004.

WALTEROVÁ, E. a kol. *Úloha školy v rozvoji vzdělanosti. 2. díl* Brno: Paido, 2004.

WALTEROVÁ, E. *Kurikulum proměny a trendy v mezinárodní perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. 74 s. ISBN 80-210-0846-6.

WOOD, E. Play, Learning and the Early Childhood Curriculum. London: Paul Chapman Publishing. 2006.

WORTHAM, S. C. Common Characteristics and Unique Qualities in Preschool Programs: Global Perspectives in Early Childhood Education (Educating the Young Child). Springer Heidelberg London, New York. 2013.

Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších změn

Zákon 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnicích a o změně některých zákonů

Zákon o rodině 315/2004 ve znění pozdějších předpisů.

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. 208 s.. ISBN 80-7178-544-X.

Zprávy ČŠI [online] dostupné na www: <http://www.csicr.cz>